

COELO-Atlas

Lokale lasten stijgen weer

Daalden in 1998 de lokale lasten dankzij de Zalmsnip, in 1999 wordt de ontwikkeling van de jaren ervoor weer opgepakt. In de heffingen lijkt de woonlastenbenadering, waarbij de laagste inkomensgroepen worden ontzien, in populariteit toe te nemen.

In de gemiddelde (deel)gemeente stegen de tarieven van de belangrijkste gemeentelijke belastingen, OZB, rioolrecht en reinigingsheffing (afvalstoffenheffing of reinigingsrecht) alle drie sterker dan de inflatie. Het rioolrecht is gemiddeld het meest gestegen (+10%), de reinigingsheffing (+7%) en de OZB (+6%) wat minder. De waterschapsheffingen (verontreinigingsheffing en ingezetenenheffing) volgden gemiddeld genomen de inflatie (+2%).

Achter deze gemiddelden gaan heel uiteenlopende ontwikkelingen schuil. Zo daalde het OZB-tarief met 22% in een deel van Zaltbommel, terwijl het in Horst met 92% opliep (zie tabel).

In de gemiddelde (deel)gemeente stegen de gemeentelijke woonlasten (OZB, riool- en reinigingsheffing) voor een standaard-meerpersoonshuishouden dit jaar met 7%. Achter dit gemiddelde gaan lokale veranderingen schuil die lopen van een verlaging met 12% tot een verhoging van 30%. In de goedkoopste gemeente bedragen de

DR. M.A. ALLERS en E. GERRITSEN
Verbonden aan het Centrum voor
Onderzoek van de Economie van de Lagere
Overheden, Faculteit der Economische
Wetenschappen, Rijksuniversiteit
Groningen

woonlasten f 689 (Oostburg) en in de duurste f1.840 (Abcoude). De gemiddelde lasten liggen op f1.198; in bijna 80% van de gevallen vallen de woonlasten tussen f1.000 en f1.400. Net als vorig jaar zijn er maar weinig gemeenten waar huishoudens met een minimuminkomen gemeentelijke belastingen hoeven te betalen. Ook het aantal waterschappen met een ruim kwijtscheldingsbeleid (100%-norm) is weer toegenomen.

Nemen we ook de waterschapslasten mee (verontreinigingsheffing, ingezetenenheffing en omslag gebouwd) dan zijn de woonlasten het laagst in Katwijk: f 1.101, waarvan f 794 naar de gemeente gaat en f 307 naar het waterschap Rijnland. Katwijk is niet de goedkoopste gemeente. Dat is Oost-

burg. Die gemeente ligt echter in het duurste waterschap van Nederland (Zeeuws Vlaanderen), zodat de totale lasten daar toch hoger uitkomen dan in Katwijk. De op één na goedkoopste plek is het hooggelegen deel van de gemeente Groesbeek (f 1.124). Daar wordt namelijk geen ingezetenenheffing of omslag gebouwd geheven, zodat de waterschapslasten laag uitvallen.

De duurste plek om te wonen is Abcoude. Voor de waterschapsheffing maakt het ook nog uit waar men precies binnen Abcoude woont. In het duurste stuk liggen de woonlasten op f 2.326 per jaar, meer dan twee keer zo hoog als in Katwijk.

Tariefdifferentiatie

Bij de reinigingsheffingen (afvalstoffenheffing en reinigingsrecht) is het principe 'de vervuiler betaalt' duidelijk in opkomst. Het aandeel van gemeenten waar de heffing afhangt van de hoeveelheid aangeboden huishoude-

Tarievenoverzicht gezinshuishoudens 1999

	Tarief in guldens			Verandering ten opzichte van 1998 (in %)		
	Laagste	Gemiddelde	Hoogste	Laagste	Gemiddelde	Hoogste
OZB	5,85	14,88	44,30	-22	+6	+92
Reinigingsheffing ¹	95	453	708	-44	+7	+81
Rioolrecht ¹	31 ²	211	515	-100	+10	+125
Gemeentelijke woonlasten ¹	689	1.198	1.840	-12	+7	+30
Verontreinigingsheffing ¹	207	276	329	-19	+2	+27
Ingezetenenheffing	16 ²	51	130	-33	+2	+82

1 Meerpersoonshuishouden.

2 Wordt niet overal geheven.

lijk afval (*diftar*), steeg dit jaar van 6 naar 10%. Uit recent onderzoek blijkt overigens dat het op deze manier inderdaad mogelijk is het afvalaanbod te verminderen.¹

Bij de OZB nam het aantal gemeenten dat tariefdifferentiatie toepast weer met 10 toe. Dertig procent van de gemeenten hanteert nu voor *woningen* en *niet-woningen* verschillende tarieven. Op twee gemeenten na is het tarief voor *niet-woningen* hoger dan dat voor *woningen*. Dit tot groot verdriet van werkgeversorganisatie VNO-NCW, die vindt dat gemeenten bedrijven op deze manier 'te grazen nemen'.²

Het feit dat tariefdifferentiatie mogelijk is gemaakt om rekening te kunnen houden met de verschillen in waarde-ontwikkeling tussen *woningen* en *niet-woningen* maakt op deze belangenorganisatie geen indruk. Overigens wijzen de voortekenen erop dat ook bij de komende taxatieronde zal blijken dat *woningen* sterker in waarde zijn gestegen dan *niet-woningen*. Indien men gemeenten wederom in de gelegenheid wil stellen hiervoor compensatie te verlenen, dan is een wetswijziging nodig, omdat uit de *Atlas* blijkt dat het nu toegestane maximale tariefverschil van 20% in de meeste gevallen al volledig is benut.

Verdeling van de woonlasten

Behalve via het kwijtscheldingsbeleid kunnen gemeenten aan inkomenspolitiek doen door de woonlasten op een bepaalde manier over de verschillende belastingen te verdelen. De zogeheten woonlastenbenadering heeft als doel de laagstbetaalden te ontzien en de welgestelden meer te laten betalen. Dit is mogelijk door het aandeel van de OZB in de belastingmix te vergroten, omdat bij deze belasting de hoogte van de aanslag mede afhangt van de waarde van de woning, die – naar men aanneemt – hoger is bij een hoger inkomen. De woonlastenbenadering lijkt aan populariteit te winnen. Zo verlaagden dit jaar 23 gemeenten hun (meerpersoons) rioolrecht of reinigingsheffing onder gelijktijdige verhoging (met meer dan 5%) van het OZB-tarief. Een van deze gemeenten is Horst, waar het OZB-tarief, zoals gemeld, met 92% is verhoogd. In ver-

... de duurste plek om te wonen is de gemeente Abcoude ...

uit de meeste gevallen betreft het de verlaging van de reinigingsheffing.

Een trend die hier lijnrecht tegenin gaat, is het streven naar een grotere kostendekking van riolering en reiniging, zodat een kleiner deel van de lasten voor rekening van de algemene middelen komt. Dit jaar verhoogden 13 gemeenten het (meerpersoons) rioolrecht en 7 de reinigingsheffing (met meer dan 5%), onder gelijktijdige verlaging van het OZB-tarief.

Minimabeleid in plaats van kwijtschelding

Evenals vorig jaar betalen minima slechts in enkele gemeenten belasting, doordat veruit de meeste gemeenten een ruim kwijtscheldingsbeleid voeren. Interessant is in dit verband de trend waarbij formeel geen kwijtschelding van gemeentelijke belastingen meer wordt verleend, maar waar onder de paraplu van het armoede- of minimabeleid iets soortgelijks wordt gedaan (dit jaar 13 gemeenten, vorig jaar 6). De regels waaronder kwijtschelding mag worden verleend, zijn door

het Rijk nauwkeurig omschreven. Alle gevallen moeten bovendien individueel worden getoetst. Bij het armoedebeleid hebben gemeenten meer vrijheid van handelen, en is bijvoorbeeld categoriale toekenning mogelijk. Dat spaart kosten en verkleint het niet-gebruik.

Bestelinformatie

De *Atlas van de lokale lasten 1999* (ISBN 90 76276 04 8, 115 blz., 36 kaarten) is te bestellen door overmaking van f 55,50 op rekening 55 28 794 van de Stichting COELO onder vermelding van 'Atlas 1999'. Vermeld zo nodig uw naam en afdeling!

Noten

- 1 M.A. Allers, P. Kooreman, V. Linderhof en D. Wiersma, 'Betalen per kilo remt afvalaanbod', *B&G*, april 1999, of, wat technischer, M.A. Allers, P. Kooreman, V. Linderhof en D. Wiersma, 'Afval wegen werkt', *ESB*, 30 april 1999.
- 2 P. Boorsma, M. Engel, M. Hooimeijer, M. Timmermans, R. Smit en J. van der Velde, 'Deze 157 gemeenten nemen ondernemers te grazen', *Forum*, 11 februari 1999, blz. 14-21. Zie voor commentaar C.G.M. Sterks, 'Wie bestelt wie?', *Ng-magazine*, 5 maart 1999, blz. 7 en voor de onvermijdelijke Kamervraag *Aanhangsel van de Handelingen*, vergaderjaar 1998-1999, 1034, blz. 2119-2120.